

На основу на основу члана 10. став 2. тачка 2. и члана 14. став 1. и став 4. Закона о планском систему Републике Србије (“Службени гласник Републике Србије”, број 30/18), члана 32. став 1. тачка 20. у вези члана 66. став 1. тачка 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије”, број 129/07, 83/14 – др.закон, 101/16 – др.закон и 47/18 и 111/21-др.закон) члана 20. Закона о локалној самоуправи (“ Сл.гласник РС”, бр.129/2007, 83/2014 – др.закон и 101/2016 – др.закон, 47/2018 и 111/2021 др. Закон), члана 15 став 1. и став 7. и члана 40. став 4. Статута општине Нова Варош („Службени гласник РС“, бр. 17/24), члана 13. став 4. и члана 17. Закона о улагањима (“Службени гласник РС”, бр. 89/15 и 95/2018), Скупштина Општине Нова Варош доноси

ЗАКЉУЧАК

о доношењу Програма локалног економског развоја општине Нова Варош за период 2026 - 2028. година

I Доноси се Програм локалног економског развоја општине Нова Варош за период 2026 - 2028. година, који је саставни део овог закључка.

II Овај закључак објавити у “Службеном листу општине Нова Варош”.

Образложење

Правни основ за доношење Закључка о доношењу Програма локалног економског развоја општине Нова Варош за период 2026 - 2028. година (у даљем тексту: Закључак), чији је саставни део Програм локалног економског општине Нова Варош за период 2026 - 2028. године, садржан је у одредбама члана 10. став 2. тачка 2. и члана 14. став 1. и став 4. Закона о планском систему Републике Србије (“Службени гласник Републике Србије”, број 30/18), које прописују да су врсте докумената јавних политика: стратегије, програми, концепт политике, и акциони планови, а да програми, јесу документа јавне политике, ужег обухвата од стратегије који, по правилу, разрађује посебан циљ стратегије или неког другог планског документа у складу са којим се доноси, и да, уколико се програмом разрађују активности које се спроводе у оквиру предвиђених мера, уз такав програм се по правилу не усваја акциони план, као посебан документ; члана 32. став 1. тачка 20. у вези члана 66. став 1. тачка 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије”, број 129/07, 83/14 – др.закон, 101/16 – др.закон и 47/18 и 111/21-др.закон) и члана 15 став 1. и став 7. и члана 40. став 4. Статута општине Нова Варош („Службени гласник РС“, бр. 17/24) којим је утврђено да Скупштина општине у складу са законом доноси план развоја Општине, планска документа јавних политика, средњорочне планове и друга планска документа у складу са законом.

Разлог за доношење овог Програма садржан је у потреби да се утврде мере ради операционализације и остваривања циљева и мера дефинисаних у оквиру Плана развоја општине Нова Варош за период 2022-2029. година.: у оквиру Приоритета 4. – Подстицајно окружење за отварање нових радних места и развој микро, малих и средњих предузећа и предузетништва, Мера 2.2: Подстицање конкурентности привредних субјеката, као и Мера 2.3: Подршка привредним субјектима у апсорпцији доступних финансијских средстава кроз едукацију и информисање.

Циљ доношења Програма је у настојању Општине Нова Варош да пружи подршку стабилизацији локалне привреде и њен даљи развој. Програм би требало да осигура да се како краткорочни тако и дугорочни проблеми, превазиђу на најбољи могући начин како би се поспешила већа економска активност привредних субјеката, а Општина Нова Варош буде препозната као општина која је добар домаћин привредним субјектима, која брине како о развоју модерних индустрија, тако и негује и чува традицију кроз подршку заната и предузетништва.

Број:

У Новој Вароши, _____ . године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ
Радосав Васиљевић

.....

**ПРОГРАМ
ЛОКАЛНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ ЗА ПЕРИОД 2026-2028. ГОДИНЕ**

Нова Варош, март 2026. године

С А Д Р Ж А Ј

I У В О Д	6
Правни основ	7
Стратешки оквир	8
II АНАЛИЗА СТАЊА СА ПРЕПОЗНАТИМ ПОТЕНЦИЈАЛИМА	10
Основни подаци о општини	10
Демографска слика општине	10
Анализа стања привреде у општини	12
Анализа стања тржишта рада	15
<i>Запосленост у општини Нова Варош</i>	<i>15</i>
<i>Незапосленост - стање и кретање</i>	<i>16</i>
Привредне делатности и инвестициони потенцијали	19
<i>Енергетика</i>	<i>19</i>
<i>Прерађивачка индустрија</i>	<i>21</i>
- <i>Прерада пластичних маса</i>	<i>21</i>
- <i>Металска индустрија</i>	<i>22</i>
- <i>Дрвно-прерађивачка индустрија</i>	<i>22</i>
- <i>Пољопривреда и производња хране на Златару</i>	<i>22</i>
- <i>Прехрамбени сектор</i>	<i>24</i>
- <i>Туризам</i>	<i>25</i>
III МЕТОДОЛОГИЈА	30
IV ЦИЉНЕ ГРУПЕ	32
Жене предузетнице	34
Стари занати	35
V ПРОГРАМСКЕ МЕРЕ	36
ПОДСТИЦАЊЕ ЗАПОШЉАВАЊА	36
Програм стручне праксе	36
Субвенција за запошљавање	37

Субвенција за самозапошљавање	37
Програм јавних радова	37
ПОДСТИЦАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ	38
Приступ краткорочним финансијама ММСПП	38
Подршка интернационализацији ММСПП	39
Промоција локалне привреде	40
Подршка мањим улагањима	40
Подршка програмима пословних удружења	41
V ПРОЦЕС ДОДЕЛЕ СРЕДСТАВА И КРИТЕРИЈУМИ	42
VI МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА И ИЗВЕШТАВАЊА	46
VII ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КОРАЦИ	48
VIII ЗАКЉУЧАК	49
IX ОБЈАВЉИВАЊЕ ПРОГРАМА	50

На основу на основу члана 10. став 2. тачка 2. и члана 14. став 1. и став 4. Закона о планском систему Републике Србије (“Службени гласник Републике Србије”, број 30/18), члана 32. став 1. тачка 20. у вези члана 66. став 1. тачка 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије”, број 129/07, 83/14 – др.закон, 101/16 – др.закон и 47/18 и 111/21-др.закон) члана 20. Закона о локалној самоуправи („Сл.гласник РС”, бр.129/2007, 83/2014 – др.закон и 101/2016 – др.закон, 47/2018 и 111/2021 др. Закон), члана 15 став 1. и став 7. и члана 40. став 4. Статута општине Нова Варош („Службени гласник РС”, бр. 17/24), члана 13. став 4. и члана 17. Закона о улагањима („Службени гласник РС”, бр. 89/15 и 95/2018), Скупштина Општине Нова Варош доноси

ПРОГРАМ ЛОКАЛНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ ЗА ПЕРИОД 2026-2028. ГОДИНЕ

И У В О Д

Локални економски развој је дефинисани процес у коме јавни и приватни сектор заједнички препознају проблеме у привредном окружењу и спроводе мере са циљем решавања уочених проблема. Циљ овакве сарадње је привредно конкурентнија и јача локална заједница и стварање бољих услова за економски раст, отварање радних места и унапређење животног стандарда становника општине Нова Варош. У том духу, локални економски развој се мора посматрати као свеобухватан развојни процес заједнице.

Доношење Програма локалног економског развоја Општине Нова Варош (ПЛЕР) за период 2026-2028. године обавеза је локалне самоуправе, која произлази из законске регулативе и из дефинисаних стратешких циљева. Усвајањем овог Програма има за циљ да оснажи економски раст и развој, да створи јаку локалну привреду која ће отворити нова радна места и да креира повољну пословну климу у привредном амбијенту општине Нова Варош.

Програм локалног економског развоја Општине Нова Варош за период 2026-2028. година представља скуп мера за креирање окружења које погодује привређивању, отварању нових радних места и привлачењу инвестиција.

Правни основ

Правни основ за доношење Програма локалног економског развоја за период 2026-2028. године садржан је у Закону о локалној самоуправи („Сл.гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон и 101/2016 – др. Закон): у члану 20. тачка 1. наводи се да општина, преко својих органа, у складу са Уставом и законом доноси свој статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и програм развоја општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја.

Законом о планском систему Републике Србије („Сл.гласник РС“, број 30/2018) уређује плански систем Републике Србије, односно управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа. Члан 9. овог закона прописује обавезу доношења планских докумената, међу којима је најважнији План развоја јединице локалне самоуправе, дугорочни документ развојног планирања који усваја локална скупштина за период од најмање седам година.

Статутом Општине Нова Варош („Службени гласник РС“, бр. 04/2019), чланом 15. дефинисано је да Општина Нова Варош „преко својих органа доноси статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и план развоја Општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја.“

Закон о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 73/19) у члану 8. дефинише *de minimis* помоћ односно помоћ мале вредности која нема значајан утицај на нарушавање конкуренције на тржишту и трговине између Републике Србије и земаља чланица Европске уније због чега се не пријављује Комисији за контролу државне помоћи већ одлуку о оправданости доделе доноси давалац *de minimis* помоћи. Уредбом о правилима и условима за доделу помоћи мале вредности - *De Minimis* („Сл. гласник РС“, бр. 17/2025) ближе се уређују правила и услови за доделу помоћи мале вредности и одређује горња граница износа *de minimis* помоћи, кумулација, као и обавезе давалаца *de minimis* помоћи.

Локална самоуправа је поступила у складу са чланом 28. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник Републике Србије“, број 73/19) и послала нацрт Програма ЛЕР-а. Обавештењем Комисије за контролу државне помоћи потврђено је да, с обзиром да се ради о релативно малом износу средстава, није потребна претходна сагласност, већ да се Програм може директо упутити СО Нова Варош на усвајање.

Исто тако, овим Обавештењем Комисија за контролу државне помоћи је утврдила да одлуку о оправданости de minimis помоћи доноси давалац и Обавештава Комисију да је такву помоћ доделио.

Стратешки оквир

Национални стратешки оквир подразумева анализу националних докумената које се баве развојем сектора малих и средњих пресузећа (у даљем тексту: МСПП) и сродних докумената којима се утиче на развој конкурентности привреде и индустрије уопште у циљу повезивања са локалним стратешким оквиром. Тако, анализа националног стратешког оквира обухвата МСПП Стратегија и акциони план 2023-2027 ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18), кроз

Општи циљ 1: Сектор МСПП као носилац убрзаног одрживог економског, друштвеног и инклузивног развоја РС, као и

Посебни циљ 1: Предузетнички екосистем – Унапређено оперативно окружење и смањене препреке за пословање МСП (**Мера 1.3.** Јачање капацитета институција за подршку МСПП и дијалога за развој са МСПП);

Посебни циљ 2: Иновативан, зелени и на дигитализацији заснован развој – оснажен сектор МСПП за дигиталну трансформацију и примену иновативних и зелених решења (**Мера 2.1.** Унапређење иновативних капацитета МСП и **Мера 2.2.** Подршка МСПП за примену зелене агенде у пословању);

Посебни циљ 3: Конкурентан МСПП сектор – Ојачана конкурентност МСПП на домаћем и страном тржишту (**Мера 3.1:** Подршка МСПП за јачање капацитета за управљање људским капиталом, **Мера 3.2** Интензивирање подршке за инвестирање, приступ финансирању и реализација финансијских трансакција МСПП кроз постојеће и нове програме, **Мера 3.3** Подршка МСПП за ширења на нова тржишта, **Мера 3.4** Промовисање пословног повезивања МСПП и **Мера 3.5** Јачање отпорности МСПП на кризе) и

Посебни циљ 4: Инклузиван сектор МСПП – Ојачана предузетничка иницијатива и већа шанса за улазак у предузетништво за различите циљне групе (**Мера 4.1** Подстицање предузетничког духа и подршка почетницима у бизнису и **Мера 4.2:** Интензивирање подршке већој инклузивности развоја МСПП).

Најзначајнија локална стратешка документа која су коришћена за израду Програма локалног економског развоја су:

- План развоја Општине Нова Варош за период од 2022. до 2029.године
- Локални акциони план запошљавања за 2025. годину

План развоја општине Нова Варош за период 2026-2028. године у оквиру Приоритета 4 - Подстицајно окружење за отварање нових радних места и развој микро, малих и средњих предузећа и предузетништва, Мера 2.2: Подстицање конкурентности привредних субјеката, као и Мера 2.3: Подршка привредним субјектима у апсорпцији доступних

финансијских средстава кроз едукацију и информисање. Мера 4.2.2: Подстицање конкурентности привредних субјеката је приоритизована као кључна, зато што директно утиче на јачање конкурентности производа/услуга привредних субјеката и стварања боље позиционирани на тржишту, а што треба да допринесе отварању нових радних места.

У оквиру ове мере спровешће се програм подстицајних мера суфинансирањем следећих активности привредних субјеката:

- организовање или индивидуални наступ на сајму или посета сајму;
- уређење пословања у складу са захтевима међународних стандарда пословања (имплементација стандарда, сертификација, ресертификација) и обележавање производа „CE“ знаком;
- набавка нове опреме и/или машине, делова за машину или специјализованих алата;
- електронска презентација предузећа;
- тестирање нових производа;
- побољшање постојећих и развој нових производа/услуга
- добијање бескаматних кредита (субвенционисање камата на предузетничке кредите)
- израда планске документације

Мера 4.2.3: Подршка привредним субјектима у апсорпцији доступних финансијских средстава кроз едукацију и информисање континуирано ће се спроводити информисање привредних субјеката о доступним изворима финансијске подршке, и у складу са њиховим потребама организовати едукација за припрему апликација за доступне подстицајне програме финансиране како од стране министарстава и јавних фондова и агенција, тако и из фондова ЕУ и од стране других међународних организација.

II АНАЛИЗА СТАЊА СА ПРЕПОЗНАТИМ ПОТЕНЦИЈАЛИМА

Основни подаци о општини

Општина Нова Варош се налази у југозападном делу Србије и припада Златиборском округу. Граничи се са општинама: Пријеполје, Прибој, Чајетина, Ариље, Ивањица и Сјеница. Територија општине оивичена је планинским венцима: Златара, Голије, Јавора, Чемернице, Мучња, Муртенице и Златибора. Територија општине има површину од 581,47 km². Средишњим делом територије протиче река Увац на којој су 60-тих година прошлог века изграђена три акумулациона језера: Увачко, Златарско и Радоињско језеро. Југозападну границу општине представља река Лим. По величини територије, општина Нова Варош спада међу мање општине на подручју Републике Србије.

Просечна надморска висина Нове Вароши износи око 1000 m. Најнижа ката је на обалама Лима, на око 436m, док је највиша на Златару - планини дугачкој 22km и широкој 12km, са највишим врхом Голо брдо - 1627m. Градско подручје се налази на око 950 до 1050mнв.

Нова Варош се налази на магистралном путу М-21, који повезује Београд са црногорским приморјем. Са суседним општинама повезана је регионалним путевима. Центри месних заједница су повезани асфалтним путевима са средиштем општине, док је путна мрежа унутар месних заједница веома развијена. Пруга Београд–Бар је од града удаљена 15km, а аеродром „Поникве“ 85 km. Положај Нове Вароши ће још више добити на значају комплетирањем предвиђених аутопутева Београд – Јужни Јадран (Коридор 11). Моравским кордором који је обухватио изградњу ауто- пута Појате – Прељина као и изградњом ауто-пута „Милош Велики“, Нова Варош ће добити значајно место на карти привредних инвестиција.

Демографска слика општине

Према попису становништва из 2011. године, Нова Варош је имала 16.638 становника, а по попису из 2022. године било је 13.649 становника. Око половина живи у сеоским срединама, док друга половина живи у граду. Општину чине 32 насељена места. Просечна густина насељености је 28,61 становник/km². Природни прираштај у општини Нова Варош је већ дуги низ година негативан и наставља да пада. Поређења ради природни прираштај је 2010. године био - 8,4 а 2017.године -9,3%. Деценијски пад броја становника креће се од 18,2 до 20,1%.

У табели бр.1 приказана је процена броја становника од 2012.године до 2025. године.

Табела бр. 1 - Процена ДЕВинфо

Година	Број становника
2012	16.349
2013	16.035
2014	15.732
2015	15.444
2016	15.158
2017	14.883
2018	14.595
2019	14.319
2020	14.054
2021	13.749
2022	13.671
2023	13.507
2024	13.303
2025	13.035

Извор: ДЕВинфо база

Просечна старост становника је 49 година. Сеоско становништво чини 44,16% укупног становништва општине. Најбројније становништво је између 65 и 69 године старосне доби.

Табела бр. 2 - Становништво према старости и полу

Пол	Укупно	0-19 год.	20-44 год.	45-64 год.	65 г. и више
М	6.666	1.068	1.802	2.085	1.886
Ж	6.841	988	1.500	2.058	2.120

Извор: Републички завод за статистику, Попис становништва из 2022.године

Анализа стања привреде у општини

Према подацима из децембра 2024. године на територији општине Нова Варош, пословала су 103 привредна друштва и 739 предузетничке радње.

Табела бр. 3 - Број привредних субјеката по секторима привреде

Сектор	Привредна друштва		Предузетници		Укупно		Процентуално учешће привредних субјеката по секторима	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Примарни	9	9	32	34	41	43	5,17 %	5,12 %
Секундарни	30	31	196	212	226	243	28,46 %	28,85 %
Терцијарни	44	43	345	368	389	411	48,99 %	48,81 %
Квартарни	21	20	117	125	138	145	17,38 %	17,22 %
Укупно:	104	103	690	739	794	842	100,00%	100,00%

Извор: Агенција за привредне регистре

Табела бр. 4:

Подаци од децембра
2024. године

Привредна друштва	103	12,23%
Предузетници	739	87,77%
Укупно	842	100,00%

Подаци од децембра
2014. године

Привредна друштва	73	14,40%
Предузетници	434	85,60%
Укупно	507	100,00%

Извор: Агенција за привредне регистре

Из приложених података, закључује константност односа броја привредних друштава и предузетника, који се креће 3:22 у корист предузетника. У структури предузећа, најбројнија су предузећа у прерађивачкој области и области трговине.

Од укупног броја, 34 привредна субјекта су са седиштем ван Нове Вароши – *Дринско Лимске ХЕ, ЈП Србија шуме, Телеком*, банке, осигуравајућа друштва, трговинске радње и др.

Мала предузећа су изразито доминантна, тачније у општини Нова Варош присутно је 6 средњих предузећа од којих је једно јавно предузеће – ЈП „3.Септембар“.

Табела бр. 5 - Преглед учешћа привредних субјеката према делатности у односу на укупан број регистрованих привредних друштава и предузетника

Назив делатности	Број привредних друштава		Број предузетника		Укупно		%	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Прерађивачка индустрија	21	20	122	121	143	163	18,01%	19,17 %
Трговина на велико и мало	17	18	112	119	129	137	16,24 %	16,27 %
Саобраћај (такси превоз и друмски превоз терета)	16	15	109	114	125	129	17,26 %	15,32 %
Шумарство и сеча дрвета	7	7	14	17	21	24	2,24 %	2,25 %
Угоститељство	10	10	68	72	78	82	9,42%	9,73 %
Грађевинарство	9	9	101	116	110	125	13,45 %	14,04 %
Фризерски и козм. салони	0	0	18	20	18	20	2,26 %	2,37 %
Агенције (рачуноводство и књиговодство)	9	10	31	38	40	48	5,03 %	5,20 %
Остало	15	14	115	122	130	136	16,17 %	16,15 %
Укупно	104	103	690	739	794	842	100,00%	100,00%

Извор: Агенција за привредне регистре

Табела бр. 6 - Преглед учешћа привредних субјеката у прерађивачкој делатности, према врсти производње

Прерађивачка индустрија	Привредна друштва		Предузетници		Укупно		%	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Прерада дрвета и производа од дрвета	11	10	47	47	58	57	40,55%	40,42 %
Производња прехрамбених производа	2	2	43	44	45	46	31,46 %	32,62%
Производња текстилних производа и обуће	3	3	19	17	22	20	15,38 %	14,18%
Производња пластике и гуме	2	2	5	6	7	8	4,89 %	5,67 %
Остало	3	3	8	7	11	10	7,69 %	7,09 %
Укупно	21	20	122	121	143	141	100,00%	100,00%

Извор: Агенција за привредне регистре

Најзаступљенији су привредни субјекти су у области прераде дрвета и производа од дрвета. Прерађивачка индустрија упошљава највећи број радника 27%. Највише се извози у земље у окружењу.

Највише су се **извозили** следећи производи:

- производи од дрвета
- пољопривредни и прехрамбени производи
- остали производи од пластике.

Извозна оријентација је усмерена 87% на бивше југословенске земље, а веома мало на земље ЕУ и друга инострана тржишта.

Највише су се **увозили** следећи производи:

- возила друмска, прибор и делови;
- машине, апарати и уређаји;
- репроматеријал.

Анализа стања тржишта рада

Запосленост у општини Нова Варош

Стопа запослености у општини Нова Варош износи 41%, и испод је стопе запослености у Србији (48%). У 2025. години, према подацима Републичког завода за статистику, прерађивачка индустрија упошљава највећи број радника, односно 27% или 755 лица, а затим трговинска предузећа 11% са 304 лица.

Према подацима РЗС-а, стање на дан 30. јануара 2025. године*, у општини Нова Варош, је 2.779 запослених. Од тога је 1.660 лица запослено у правним лицима (привредна друштва, предузећа, задруге, установе и друге организације) а 986 лица је запослено у приватном предузетништву (лица која самостално обављају делатност и запослени код њих).

Табела бр. 7 - Број запослених по секторима делатности

Општина	Укупно	Запослени у правним лицима (привредна друштва, предузећа, задруге, установе)			Регистровани индивидуални пољопривредници и
		свега	од тога:		
			запослени у правним лицима	предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	
Нова Варош	2.779	2.646	1.660	986	133

Извор: РЗС 30.01.2025. године

Табела бр. 8 - Број запослених по секторима делатности

Сектор делатности	Броја запослених 2025. година
Пољопривреда, шумарство и рибарство	51
Рударство	21
Прерађивачка индустрија	755
Снабдевање енергијом гасом, паром и климатизац.	154
Снабдевање водом, управљање водама, контролисање процеса уклањања отпада и сл.	61

Грађевинарство	149
Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	304
Саобраћај и складиштење	250
Услуге смештаја и исхране	169
Информисање и комуникације	33
Финансијске делатности и делатности осигурања	35
Пословање некретнинама	1
Стручне, научне, иновационе и техничке делатн.	64
Административне и помоћне услужне делатности	18
Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	211
Образовање	207
Здравствена и социјална заштита	61
Уметност, забава и рекреација	68
Остале услужне делатности	35
Регистровани индивидуални пољопривредници	133
УКУПНО	2.779

Извор: Републички завод за статистику, Статистички годишњак, подаци од 30.01.2025. године

Незапосленост - стање и кретање

Према подацима Националне службе за запошљавање - Филијале Пријепоље **укупан број незапослених лица на територији општине Нова Варош на дан 31.12.2024. године је 1.084 (582 жена)**. У истом периоду 2018. године на евиденцији НСЗ налазило се 1.803 лица (од тога жена 930). Овакав тренд је последица запошљавања, миграција и природног одлива становништва.

Табела бр. 9 - Незапослена активна лица по полу и дужини тражења посла

		Просечна	Претходно радно искуство	
--	--	-----------------	---------------------------------	--

Дужина тражења посла	Незапослена лица		дужина тражења посла (у месецима)		Без радног искуства		Били у радном односу		Особе са инвалидитетом	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
до 3 мес.	181	99	1,47	1,49	35	21	146	78	1	1
3 до 6 мес.	118	55	4,18	4,44	19	8	99	47	3	1
6 до 9 мес.	73	32	7,39	7,33	14	5	59	27	2	0
9 до 12 мес.	64	27	10,46	10,28	15	9	49	18	3	1
1 до 2 год.	166	87	18,10	17,73	33	13	133	74	1	1
2 до 3 год.	74	35	29,58	29,90	11	2	63	33	2	0
3 до 5 год.	110	58	46,47	46,66	27	19	83	39	2	1
5 до 8 год.	93	51	80,16	81,17	21	13	72	38	0	0
8 до 10 год.	53	37	108,42	108,25	9	4	44	33	0	0
Преко 10 год.	152	101	212,47	213,17	54	37	98	64	3	2
Укупно	1.084	582	53,29	61,64	238	131	846	451	17	7

Извор: Национална служба за запошљавање - Филијала Пријепоље, подаци на дан 31.12.2024. године

На евиденцији НСЗ су најбројнија лица која траже посао до 3 месеца, као и лица која су на евиденцији од 1 до 2 године. Највећи број лица из ових категорија има претходно радно искуство.

Табела бр. 10 - Незапослена лица по полу и степену стручне спреме

	Незапослена лица	Претходно радно искуство
--	------------------	--------------------------

Степен стручне спреме			Без радног искуства		Били у радном односу		Особе са инвалидитетом	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
I	344	174	78	45	266	129	6	3
II	15	10	3	2	12	8	0	0
III	356	151	75	32	281	119	4	0
IV-општа	56	37	10	7	46	30	1	1
IV- стручна	211	142	43	26	168	116	5	2
V	2	2	0	0	2	2	0	0
VI-1ОАС	10	7	2	1	8	6	0	0
VI-1 OCC	45	29	12	5	33	24	0	0
VI-2 ОАС	33	21	12	5	21	16	1	1
VI-2 OCC	3	1	0	0	3	1	0	0
VII-1	25	17	6	5	19	12	1	1
VIII ДАС	1	1	0	0	1	1	0	0
Укупно	1.084	582	238	131	846	451	17	7

Извор: Национална служба за запошљавање- Филијала Пријепоље, подаци на дан 31.12.2024. године

У структури незапослених лица према стручној спреми преовлађују лица са I и III степеном стручне спреме, чак њих 700. Истовремено, на евиденцији се налази 17 особа са инвалидитетом, од тога 7 жена.

Табела бр. 11 - Незапослена активна лица по полу и годинама старости

Године старости (година)	Незапослена лица	
	Укупно	Жене
15-19	23	3
20-24	38	17
25-29	62	40
30-34	53	33
35-39	90	52
40-44	120	61
45-49	117	65
50-54	140	81
55-59	197	116

60-64	244	114
65 и више година	0	0
Укупно	1.084	582

Извор: Национална служба за запошљавање - Филијала Пријепоље, подаци на дан 31.12.2024. године

Посматрајући старост, најзаступљенија су незапослена лица старости изнад 60 година (Табела бр. 11).

Привредне делатности и инвестициони потенцијали

Стратешки циљеви развоја општине Нова Варош су енергетика, туризам и пољопривреда. Даљи развој ових делатности индиректно ће утицати на унапређење прерађивачке индустрије која је за сада доминантна грана привреде.

Енергетика

Енергетика је традиционално водећи сектор привредног развоја општине Нова Варош коју у највећој мери представља привредно друштво „Дринско-Лимске ХЕ“ доо, којем су „Лимске ХЕ“ припојене 2005.године. До 1950.год Нова Варош је била обична касаба, са зградама изграђеним од чатме и покривеним шиндром, осим цркве, џамије, зграде општине и Соколског дома. Моћне воде златарских језера већ одавно покрећу турбине хидроелектрана: Бистрица, Кокин Брод, Увац и Потпећ које користе снагу река Увца и Лима. Укупна инсталисана снага износи 211 MW електричне енергије док укупна годишња производња износи 660 милиона KWh. 2/3 произведене енергије је вршно акумулациона енергија, што је врло значајно за периоде највеће потрошње струје (пикови у потрошњи ел.енергије и зимски месеци када је максимална потрошња ел.енергије у целој земљи). Због тога је значај варошких ХЕ за стабилност електро-енергетског система земље велики.

Инвестициони потенцијали у енергетици су изузетни и веома значајни за даљи развој целе заједнице. Општина Нова Варош је препозната као велики ресурс како за производњу електричне енергије на бази водних ресурса, тако и за производњу енергије из обновљивих извора.

МХЕ и РХЕ „Бистрица 2“ су најзначајнији пројекти у области хидро-потенцијала, док је дрвна биомаса тренутно најдоступнији ресурс обновљивих извора.

РХЕ „Бистрица 2“ један је од приоритетних пројеката Министарства енергетике. Процењена вредност инвестиције у изградњу реверзибилне ХЕ „Бистрица 2“ износи 600 милиона еура. Пројектно-техничком документацијом предвиђена је инсталисана снага од 680 MW, што највише говори о значају самог пројекта и избору стратешког партнера.

Изузетни хидропотенцијали препознати су и за изградњу минихидроелектрана на златарским рекама. Просторним планом општине Нова Варош предвиђена је изградња 20 МХЕ. Према локацијама које су просторним плановима јединица локалне самоуправе предвиђене за изградњу енергетских објеката за производњу енергије на бази водних ресурса, општине је надлежна за издавање дозвола за изградњу 6МХЕ, док је Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине било надлежно за преосталих 14 МХЕ које су обухваћене Просторним планом подручја посебне намене Специјалног резервата природе Увац. За сада су изграђене и стављене у погон на реци Бистрици следеће МХЕ: Речице (инсталисана снага 1.430 KW), Црквине(инсталисана снага 960 KW) и Hydra-elektro (инсталисана снага 100 KW), Секулић (инсталисана снага 60 KW), Варошка река (инсталисана снага 50 KW) и Дражевићи (инсталисана снага 320 KW). Инвеститори су домаће компаније и конзорцијуми,.

У циљу стимулације експлоатације обновљивих извора енергије, општина Нова Варош је 2009.године израдила *Студију: Потенцијали и могућности коришћења дрвне биомасе за производњу енергије и економски развој општина Нова Варош, Прибој и Пријеполје*. Са 22.400ha шуме, Нова Варош се убраја у једну од најшумовитијих општина у Србији – 38.6% површине општине је под шумом (републички просек је 29%). Око 83% дрвне запремине на пању налази се у државним шумама којима газдује ЈП Србија шуме. Студија је показала да су у општини Нова Варош енергетски потенцијали из дрвне биомасе већи у односу на годишњу енергије из мазута за 4,95 милиона KWh. То значи да расположиве количине могу у потпуности да задовоље тренутне потребе за енергијом као и да омогуће проширење постојећих капацитета и мреже корисника или покретање когенерацијских постројења за производњу топлотне и електричне енергије. Пројекат Когенеративног постројења за производњу електричне и топлотне енергије уврстан је међу 8 најбољих ЈПП пројеката од стране Naleda и USAIDa 2014.године. Општина Нова Варош, као повољна дестинације за инвестирање у области обновљивих извора енергије са потенцијалом производње 20 милиона KWh енергије – била је промоција општине на Аеродрому „Никола Тесла“ током 2014.године. Дрвна биомаса представља потенцијал и за производњу електричне и топлотне енергије. Процењени капацитет когенеративног постројења је укупно 20 милиона KWh годишње енергије, од тога 14 MWh топлотне енергије.

Први инвеститори за сакупљање и прераду дрвне биомасе стигли су у Нову Варош 2014.године. Захваљујући испитивањима и резултатима Студије *Потенцијали комерцијалног коришћења дрвне биомасе за производњу енергије и економски развој општине Нова Варош*, општина Нова Варош је препозната као велики ресурсни центар за прикупљање и обраду дрвне биомасе у сечку и пелет – зелене енергенте XXI века. Годишња производња пелета на територији општине Нова Варош је око 25.000 тона.

Прерађивачка индустрија

Поред сектора енергетике, прерађивачка индустрија је носилац привредне активности општине Нова Варош. У оквиру овог сектора најразвијенија је производња пластике и гуме, затим дрвно-прерађивачка делатност, производња прехранбених и текстилних производа.

Прерада пластичних маса

Са традицијом производње пластике још од 1959.године у Новој Вароши успешно послују привредна друштва „Златарпласт“ АД и „Пластика“ АД, као једни од главних носилаца привредног развоја општине. „Златарпласт“ АД је од почетне прераде пластике проширио је своју делатност на прераду гуме и откуп и прераду воћа. Производи од пластике израђени у „Златарпласту“ добијају се технологијом бризгања, дувања и коекструзије према захтевима стандарда ISO 9001. Производни капацитет 5.000t сировине годишње. Из широког портфолија издвајају се производи намењени индустрији и широкој потрошњи: разне врсте буради, канистера, канти и посуда, затим соех боца за агресивне материје, носилке за флаширана алкохолна и безалкохолна пића, као и програм техничких позиција за ФАП Прибој. Осим српског тржишта на коме снадбевају реномиране произвођаче (Coca Cola, Књаз Милош АД, Heineken) велики део производње пластике извозе у Црну Гору, Македонију, Румунију, БиХ, Словенију и Хрватску. Своје успехе ово предузеће гради са преко 200 запослених радника и уједно представља привредни субјект који запошљава највећи број радника у општини Нова Варош. Предузеће „Пластика“ АД представља пример успешне приватизације, уз велика улагања и наслеђену know-how технологију. Основна делатност је прерада пластичних маса а производни програм чини више од 100 производа дуване, филмане и бризгане амбалаже: бурад, балони, канте, гајбе, санке, најразличитије врсте фолија – термоскупљајуће, соех фолије, фолије за млеко, пластенике, антифог, малч, РЕ црева и фолије дужине до 8m, са могућностима flexo штампе у 6 боја. На годишњем нивоу, предузеће преради преко 3000t сировине. 33% производње

извози у Бугарску, Румунију, Грчку и бивше југословенске републике. Осим ова два гиганта прерада пластике присутна је и у погонима мањег капацитета.

Металска индустрија

Као значајан представник металске индустрије у општини Нова Варош пословала је АД „Слога“, основана 1960.године. „Слога“ АД је запошљавала око 100 радника и бавила се производњом ауто делова, хидраулике и пнеуматике за теретна возила, аутобусе, тракторе и др. Највећи део производног програма био је намењен за возила ФАП-а Прибој. Поред тога предузеће је сарађивало и са другим домаћим финалистима као што су: Икарбус Нови Београд, ИМТ Нови Београд, ИМР Раковица и други. Од производног програма издвајали су се: хидрауличне дизалице за привредна возила, аутобусе и тракторе; осовински и кабински амортизери; хидраулични цилиндри и пумпе; вентили за ваздушна огибљења; вучне куке различитих носивости; кочиони цилиндри; цилиндри за спојнице; водене пумпе за моторе; крстови кардана... Део производног програма се извозио у Немачку, Грчку и бивше југословенске републике. Од краја 2019.године предузеће је у стечају.

Дрвно-прерађивачка индустрија

У оквиру дрвно–прерађивачке делатности развијено је предузетништво: укупан број мини пилана за примарну обраду дрвета достигао је више десетина. Обрада и финализација дрвета је дугогодишња традиција златарског краја, у коме је до пред крај XX века пословала реномирана индустрија намештаја „Инова“. Квалификована радна снага са пренетим искуством из великих погона „Инове“, доступност ресурса, погодна локација општине на тремеђи, велике су погодности које су иницирале прогресиван развој ове делатности. Богатство шумама, нарочито четинарским утицало је на подизање великог броја малих пилана које годишње прерађују просечно по 4.000m³ трупаца. Издваја се и неколико пилана изузетног капацитета до 30.000m³ трупаца годишње – „Златаршпед“ доо, „11.мај“ доо, СЗПР „Вихор“, СЗТР „Наташа“, СР „27.март“, СТПР „Панонија“...

Пољопривреда и производња хране на Златару

Осим доброг дрвета, на обронцима Златара и Муртенице расту дивље и лековите траве, шумско воће и печурке, пасу стада оваца и говеда чији је квалитет надалеко познат и цењен. Квалитет трава и екстензивни узгој млечних грла која слободно пасу на пашњацима, гарантују изванредан квалитет млека који се у процесу зрења преноси на препознатљив и непоновљив аутохтони Златарски сир.

На територији општине постоје добри услови за развој органске производње, али је ова компаративна предност неискоришћена. Укупна сертификована органска производња већ годинама је на нивоу 7-8 ха и то искључиво у производњи хељде и спелте.

Златарски сир вековима на традиционалан начин праве планинке из сеоских домаћинства подно Златара који због ливада и лековитих трава које расту на брдима преко 1.200m висине има специфичан укус и квалитет. Данас је производња сира наука али и уметност. Влада Швајцарске је препознала изузетност златарског сира међу 76 домаћих производа и подржала сертификацију гео-порекла са пројектом вредним 35.000CHF. Након двогодишњег залагања домаћих произвођача и општине Нова Варош, уз подршку организације SEEDDEV и донатора Владе Швајцарске, златарски сир је **у јуну 2013.године коначно добио сертификат о заштити географског порекла**. Тиме је златарски сир као посебан и изузетан производ званично ушао у породицу националних, етно бреднова.

У току је друга фаза процеса сертификације, који воде Општина Нова Варош и SEEDDEV, испред Пројекта подршке праву интелектуалне својине Владе Швајцарске. У пројекат су укључена и 2 удружења сточара, као и локалне млекаре. Произвођачи који потпишу Захтев (било као чланови Удружења или самостално као млекаре или посебни субјекти) улазе у програм сертификације и након тога постају сертификовани произвођачи златарског сира за сертификоване количине које могу да пласирају на тржишту.

У селу Божетићи, у срцу производње заштићеног златарског сира, регистрована домаћинства произведу око 1.000t. Од укупно 7.500 музних крава, око 4.500 се налази на подручју овог села. Већи део производње млека (око 70%) се усмерава на откуп код млекара, са просечном дневном количином од 10.000-12.000 литара.

Осим традиционалне производње сира у домаћој радиности, на територији Нове Вароши присутна је индустријска прерада млека и млечних производа у погонима млекара:

- **ЗЗ “Зеленика плус”** (годишња прозводња 125 тона сира и 11 тона кајмака)
- **“Виском” о.д.** (годишња прозводња 250 тона сира и 25 тона кајмака)
- **“Златарка” д.о.о.** (годишња прозводња 80 тона сира и 5-10 тона паприке у павлаци)
- **СЗТР “Брђанка”** (годишња прозводња 100 тона сира и 12 тона кајмака)

Годишњи обим откупа млека са територије општине је око 5 милиона литара. Највећи део производње усмерен је на производњу пуномасног сира – око 500 t, док се полумасног сира произведе годишње око 100 t. Годишња производња кајмака у млекарама креће се око 50 t. Осим задовољавања српског тржишта, млекаре извозе део (око 35%) своје производње, највише у Црну Гору.

Прехрамбени сектор

У оквиру производње прехранбених производа, осим прераде млека, у општини је присутна и прерада житарица, воћа и поврћа.

Прерадом воћа бави се предузеће „Златарпласт“ а.д., са расхладним капацитетима у оквиру хладњаче од 1.500 тона смрзнутог воћа. У структури доминира прерада малине (око 90%), а затим следе шљива, купина и др. замрзнуто воће. Производња је доминантно извозно орјентисана, а главни купци се налазе у земљама ЕУ, затим Великој Британији, Швајцарској, САД, Јапану и др.

У оквиру производње кондиторских производа, истиче се производња чоколадних филова и крема у погонима ПТР „Авдић“. БАШ КРЕМ је водећи носилац брэнда кога на годишњем нивоу произведу у количинама од 1.250 тона. 40% производње се извози у бивше југословенске републике. На програму производње крема запослено је 12 људи, док је капацитет инсталиране линије 2.500 тона годишње.

У Новој Вароши је освојена и производња и обланди – СЗТР „МБ“ произведе на годишњем нивоу 6.000.000 комада различитих врста обланди 1.500.000 паковања кора за питу. Од укупне произведене количине 50-60% се извози. СЗТР „МБ“ тренутно запошљава 35 радника.

ПР „Делфин“ се бави прерадом различитих врста житарица и кафе. У свом производном асортиману има 7 врста брашна (хељда, раж, овас, пшеница, интегрална, као и различите мешавине). Укупна производња брашна на годишњем нивоу креће се око 250-300 тона, а производња кафе 80 тона.

СЗТР „Корко“ производи годишње 60-70 тона кора за питу .

Златарска хељда је добро позната међу потрошачима као безглутенска намирница, изузетних нутритивних вредности. Годишња производња хељде на територији општине је пројектована на 300 т осушеног хељдиног зрна. Ова ратарска култура препозната је као аутохтони ресурс општине са великим потенцијалима у финализацији широке палете производа – од различитих врста мешавине брашна, палачинака, тестенина, прженог и ољуштеног зрна хељде, експандираних производа, као и асесоара и сувенира пуњених хељдиним љуспицама. Последњих година на територији општине поново се гаји **спелта**, готово заборављена житарица која се под називом „крупник“ узгајала на овим просторима до пре 30-40 година. Иначе ради се о веома квалитетној житарици, изузетних нутритивних својастава, са великим потенцијалом даље прераде попут хељде. Процена је да се тренутно узгаја на површини од 50-60 ха, са тенденцијом повећања површина у наредним годинама.

Туризам

Општина Нова Варош представља значајну географску тачку у југозападном делу Републике Србије. Подручје карактерише брдско-планински рељеф богат културним наслеђем, што јој даје посебну важност у контексту регионалног развоја и туризма. Положај општине Нова Варош отвара могућности за разноврсну туристичку понуду, од активног одмора у планинама до "релакс" програма на језерима. Анализом природних и људских ресурса се пружа слика о потенцијалима и ограничењима Општине за успешно позиционирање на туристичкој карти Републике Србије.

Планина Златар је једна од најлепших старовлашких планина. Налази се у југозападном делу Србије између река Лима, Увца, Милешевке и Бистрице. Највиша тачка на Златару, Голо брдо, достиже 1.627m, док је просечна висина око 1.500m. Златар је сав благо површје без дубоких усека и провалија, прекривен густим шумама, пространим пашњацима на којима расту бујне траве и лековито биље. Планина Златар по морфологији, клими и биљном покривачу односно аутентичној природи, сврстава се у значајне туристичке регије, у којој се могу развијати спортско-рекреативни, излетнички, здравствено-лечилишни, ловни, конгресни, екскурзивни и туризам на селу. Села са гостољубивим домаћинима и разним специјалитетима овог краја, пружа идеалне услове за одмор и захтевнијих гостију.

Нова Варош је део Регије Западне Србије, која је идентификована као приоритетна туристичка дестинација. Развојни потенцијал се огледа у екотуризму, етнотуризму, здравственом и спа туризму, специјалним интересима, манифестацијама, руралном туризму и културно-тематским рутама. Туристички сектор у општини Нова Варош поседује значајне предиспозиције за даљи развој. Природни ресурси, укључујући планину Златар, Специјални резерват природе Увац и језера (Златарско, Увачко и Радоињско), као и културно-историјско наслеђе (верски објекти, споменици и институције културе) представљају кључне атракције. Заштићено подручје под државном контролом обухвата око 23 % територије општине, изузимајући површину СРП Златар.

Низак ниво запослености у угоститељском сектору указује на потребу за додатним улагањима у развој људских ресурса. Неповољна смештајна структура додатно ограничава развој туристичке понуде. Бивши РХ „Центар Златар“, некада кључни покретач туризма, је затворен и чека поновно стаљање у функцију од стране приватног власника, што би значајно допринело развоју туристичког сектора. Туристичка организација "Златар" је кључни актер у промоцији и развоју туризма у општини.

Табела бр. 12 - Укупан број долазака и ноћења туриста на територији општине Нова Варош у периоду 2020-2024. година

Година	Укупно долазака туриста			Укупно ноћења			Просечан број ноћења туриста		
	Домаћи	Страни	Укупно	Домаћи	Страни	Укупно	Домаћи	Страни	Укупно
2020.	11364	278	11642	37314	652	37966	3.3	2.3	3.3
2021.	16839	972	17811	61953	2033	63986	3.7	2.1	3.6
2022.	20694	1482	22176	86762	2669	89431	4.2	1.8	4.0
2023.	20809	2505	23314	83801	4827	88628	4.0	1.9	3.8
2024.	16227	1754	17981	61913	3906	65819	3.8	2.2	3.7

Извор: „Општине и региони у Републици Србији“ за 2020, 2021, 2022, 2023. и 2024. годину, Републички завод за статистику

Према званичним статистичким подацима укупан број долазака туриста у периоду 2020-2023. године је имао тренд раста, да би се у 2024. години смањио у односу на претходну, 2023. годину (индекс: 77). Најмањи број долазака је забележен у 2020. години - години пандемије COVID-19, а највећи број у 2023. години (укупно 23.314 долазака туриста).

Према последњим доступним подацима на порталу *е-Туриста* из јула 2025. године, на територији општине Нова Варош регистровано је укупно 1.533 индивидуалних лежаја, од којих се 1.038 (67,71%) налази код физичких лица, а 495 код правних лица.

Табела бр. 13 - Структура смештајних капацитета за територију општине Нова Варош, према подацима са портала *еТуриста*

Структура смештаја код правних лица			Структура смештаја код физичких лица		
Врста објекта	Број објекта	Број индивидуалних лежаја	Врста објекта	Број смештајних јединица	Број индивидуалних лежаја
Хотел	1	34	Соба	51	117
Мотел	1	36	Породична кућа	102	199
Преноћиште	4	95	Студио	89	201
Коначиште	6	152	Апартмани	239	521
Вила	2	41	УКУПНО:	481	1.038
Одмаралиште	2	117			
Ловачка кућа	1	20			
УКУПНО:	17	495			

Извор: еТуриста, <https://www.eturista.gov.rs/>, јул 2025. године

Укупан број активних регистрованих физичких лица (са 481 смештајних и 1.038 индивидуалних лежаја) је 139, а међу њима је 54 жена (или 38,85%). Код правних лица, од укупно 17 активних правних лица који воде 17 објеката са 495 лежаја, код три правна лица власници су жене (или 17,65%).

Табела бр. 14 - Структура смештајних капацитета према категоризацији регистрованих објеката, према подацима са портала еТуриста

Врста објекта за смештај	Број регистрованих смештајних јединица					Број индивидуалних лежаја				
	1*	2*	3*	4*	Укупно	1*	2*	3*	4*	Укупно
Соба	2	19	28	2	51	4	43	64	6	117
Породична кућа	3	16	20	13	52	10	58	78	53	199
Студио	5	8	13	1	27	40	50	101	10	201
Апартман	4	35	96	54	189	10	88	273	150	521
Мотел/хотел	1	/	1	/	2	36	/	34	/	70
Укупно:	15	78	158	70	321	100	239	550	219	1.108

Извор: еТуриста, <https://www.eturista.gov.rs/>, јул 2025. Године

У категорисаним смештајним јединицама регистровано је 1.108 лежаја, а од тога највише у категорији 3* - 550 лежаја или 49,64%. У некатегорисаним смештајним јединицама (коначишта, конаци, виле, одмаралишта) регистровано је 425 индивидуалних лежаја.

Табела бр. 15 - Преглед укупног броја запослених у општини Нова Варош (према општини рада) и учешће сектора услуге смештаја и исхране у структури регистроване запослености према општини рада у општини Нова Варош, Златиборској области, Региону Шумадије и Западне Србије и Републике Србије у периоду 2020-2024. године

Година	Укупан број запослених у општини Нова Варош (према општини рада)	Број запослених у сектору услуге смештаја и исхране у општини Нова Варош	Учешће сектора услуге смештаја и исхране у структури регистроване запослености према општини рада			
			Општина Нова Варош	Златиборска област	Регион Шумадије и Западне Србије	Република Србија

2020.	2.869	152	5,3%	5,6%	4,1%	3,9%
2021.	2.834	166	5,9%	5,7%	4,1%	3,8%
2022.	2.849	162	5,7%	6,0%	4,2%	3,8%
2023.	2.871	170	5,9%	6,4%	4,4%	3,9%
2024.	2.799	169	6,0%	6,5%	4,5%	4,2%

Извор: Републички завод за статистику, Статистички годишњак, подаци од 30.01.2025. године

Као што се из Табеле бр. 15 види, у 2024. години у сектору услуге смештаја и исхране у општини Нова Варош запослено је **6,0% од укупног броја запослених**. То је изнад просека Републике Србије и Региона Шумадије и Западне Србије, а испод просека Златиборске области.

Најновији подаци, који су добијени од стране Националне службе за запошљавање показују да је у септембру 2025. године на евиденцији било 1.084 незапослених лица, међу којима је 76 лица (од тога 59 жена) припада неком од угоститељско-туристичких профила, а што је детаљно приказано у Табели бр.16.

Табела бр. 16 - Структура незапослених лица угоститељских и туристичких профила, по старосној и квалификационој структури

Профил	Укуп.	Укуп. жене	Старосна структура									
			15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64
Конобар, III CCC	19	11	0	0	0	0	0	8	2	1	3	5
Кувар, III CCC	23	22	0	0	0	2	3	8	2	2	5	1
Конобар, IV CCC	5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Кувар, IV степен	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Хотелско-туристички техничар	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Туристички техничар	22	19	0	3	10	4	1	0	0	0	1	3
Економиста за туризам	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Специјалиста струковни економиста (путовања, туризам)	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Извор: Национална служба за запошљавање, стање на дан 30.09.2025. године

III МЕТОДОЛОГИЈА

ОПИС ПРИКУПЉАЊА И АНАЛИЗЕ ПОДАТАКА

У оквиру истраживања спроведеног на територији општине Нова Варош, анкетирани су привредни субјекти из различитих сектора: дрвопрерађивачког, прехранбеног, текстилног и других. Циљ анкетања био је да се утврди које мере подршке локалне самоуправе, кроз програм Локалног економског развоја (ЛЕР), привредници сматрају најефикаснијим за унапређење свог пословања. **Структура анкетања:** анкета је послата на електронске адресе 75 привредних субјеката, 38 привредна субјекта одговорило је анкети. Свим учесницима постављено је исто питање: "Које мере подршке од стране Општине Нова Варош би највише допринеле унапређењу вашег пословања?"

Резултати истраживања ставова пословне и привредне заједнице

Привредници су имали могућност да одаберу једну или више понуђених мера са унапред дефинисаног списка. Резултати анкетања приказани су у наставку:

1. Кредитна подршка (субвенционисање камате на краткорочне кредите)

- Одабрано од стране: 72% анкетираних.
- Опис мере: Субвенционисање камате на краткорочне кредите, чиме би се смањили финансијски трошкови пословања.
- Коментар анкетираних: Ова мера је оцењена као приоритетна због могућности бржег решавања проблема ликвидности и улагања у обртна средства.

2. Субвенционисање сертификације одн. увођења различитих стандарда

- Одабрано од стране: 67% анкетираних.
- Опис мере: Финансијска подршка за добијање сертификата неопходних за конкурентност на тржишту.
- Просечан износ трошкова: 1.000–1.800 ЕУР.
- Коментар анкетираних: Посебно значајно за привредне субјекте који желе да унапреде стандарде квалитета производа и прошире пласман на нова тржишта.

3. Субвенционисање учешћа на сајмовима

- Одабрано од стране: 63% анкетираних.

- Опис мере: Покривање трошкова учешћа на домаћим и међународним сајмовима, укључујући закуп простора, транспорт и промотивне активности.
- Просечан износ трошкова: око 1.000 ЕУР.
- Коментар анкетираних: Корисници истичу значај ове мере у циљу промоције и умрежавања са потенцијалним партнерима.

4. **Израда пројектно-техничке документације за санацију и адаптацију пословних просторија**

- Одабрано од стране: 58% анкетираних.
- Опис мере: Финансијска подршка за израду неопходне документације за унапређење пословних капацитета.
- Просечан износ трошкова: 1.000–1.500 ЕУР.
- Коментар анкетираних: Потреба за адаптацијом постојећих простора посебно је изражена код субјеката из дрвопрерађивачког и прехрамбеног сектора.

Закључак и препоруке

Резултати анкетања јасно показују приоритете привредника у општини Нова Варош:

1. Кредитна подршка је оцењена као најважнија мера, што указује на потребу за олакшаним приступом финансирању, нарочито од стране предузетника.
2. Субвенционисање сертификације и учешћа на сајмовима истичу се као мере које директно доприносе повећању конкурентности и тржишне видљивости, нарочито микро и малих предузећа.
3. Подршка у санацији и адаптацији пословних просторија омогућила би стварање бољих услова за рад и повећање продуктивности.

Препоручује се да Општина Нова Варош у оквиру Програма ЛЕР-а приоритетно усвоји наведене мере и обезбеди буџетска средства за њихову имплементацију, чиме би се значајно допринело развоју локалне привреде.

Дакле, израда Програма је оивичена регулаторним окружењем, подршком коју пружају институције и агенције и локалним пословним окружењем. Говорећи о „регулаторном окружењу“ Програм је омеђен прописима који омогућавају локалној самоуправи да га процедурално донесе и спроведе, затим правилима за контролу државне помоћи која утичу на његову садржину, као и другим прописима који се преклапају и чине правни основ за доношење Програма.

IV ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Циљне групе и корисници програмских мера су:

- Мала и средња привредна друштва
- Микро привредна друштва
- Предузетници
- Удружења из области привреде.

Циљне групе су све оне које могу користити субвенције у складу са Програмом.

Програм препознаје као кључне циљне групе и кориснике подршке дефинисане кроз програмске мере привредне субјекте са седиштем на територији општине Нова Варош, који обављају делатности у производном сектору или сектору услуга, а који су претходно измирили све своје претходне уговорне обавезе према локалној самоуправи или обавезе које спадају у категорију локалних изворних или републичких прихода.

Основна идеја и тежња је да се овим Програмом подстакну инвестиције локалних предузећа у нове производе и нове делатности.

Мали привредни субјект јесте привредни субјект који има мање до 50 запослених и годишњи промет или укупан годишњи биланс стања који не прелази 10 милиона евра, у складу са прописом којим се уређује државна помоћ;

Средњи привредни субјект јесте привредни субјект који има од 50 до 250 запослених и годишњи промет који не прелази 50 милиона евра или укупни годишњи биланс стања који не прелази 43 милиона евра у складу са прописом којим се уређује државна помоћ;

Микро предузеће јесте привредни субјект који има мање од 10 запослених и/или пословни годишњи приход мањи од 700.000 евра, и/или просечну вредност пословне имовине (израчунато као аритметичка средина вредности на почетку и на крају пословне године) до 350.000 евра, а у складу са прописом који регулише ову област.

Повезана лица и њихови међусобни односи разматраће се у складу са чланом 6. Уредбе о правилима и условима за доделу помоћи мале вредности (de minimis помоћи), којим је прописано да један учесник на тржишту обухвата и учеснике на тржишту који су у најмање једном међусобном односу, као и учеснике који су посредно повезани преко једног или више других учесника на тржишту. Такође, у случају спајања, припајања или

преузимања учесника на тржишту, при израчунавању да ли ће доделом нове *de minimis* помоћи бити прекорачена горња граница, примењују се правила из члана 6. Уредбе о правилима и условима за доделу помоћи мале вредности (*de minimis* помоћи). Процењени износ средстава за Програм Локалног економског развоја општине Нова Варош за период 2026-2028. година је **20.000.000,00** динара. Конкретна средства за сваку програмску меру биће одређена Одлуком о буџету општине Нова Варош. Поред конкретног износа средстава годишњим условима и начину реализације Програма локалног економског развоја општине Нова Варош за период 2026 –2028, а у току године у којој се спроводи ће се одредити и инструмент доделе средстава као и мера или мере које ће се у току године подржати а све у зависности од буџетских могућности локалне самоуправе за одређену годину.

Програм се реализује расписивањем јавних позива за доделу средстава за реализацију мера за које су Одлуком о буџету планирана средства у оквиру Програма локалног економског развоја. Привредним субјектима који су у поступку јавног позива изабрани за доделу средстава, износ средстава се одређује у апсолутном износу уз поштовање правила кумулације државне помоћи, односно узима се у обзир претходно одобрена државна помоћ за исте оправдане трошкове а за коју су привредни субјекти дужни да доставе изјаву, као и изјаву о примљеној помоћи мале вредности у текућој фискалној години и у претходне две фискалне године.

Динамика исплате средстава ће се одредити јавним позивом и мером која се тим позивом реализује и то у једнократном износу или у више рата. *De minimis* помоћ која се исплаћује у више рата дисконтује се на вредност помоћи у тренутку доделе, при чему се за дисконтовање користи дисконтна стопа која важи у тренутку доделе, у складу са прописима о контроли државне помоћи. Средства се могу доделити у облику субвенција као бесповратног средства и то у бруто износу (пре одбитак пореза и других накнада).

De minimis помоћ која се додељује у складу с овим програмом кумулира се са другим добијеним средствима означеним као *de minimis* помоћ, додељеним у текућој фискалној години и у претходне две фискалне године, до горње границе од 300.000 евра. Ова врста помоћи се може кумулирати са другим врстама државне помоћи која се додељује за исте оправдане трошкове само до висине (интензитета) државне помоћи која представља горњу границу до које се може доделити укупан износ државне помоћи. Уколико ова врста помоћи није додељена за одређене оправдане трошкове или се њима не може приписати, може се кумулирати са другим категоријама државне помоћи у складу са припадајућим правилима о државној помоћи.

Жене предузетнице

Подаци попут оних да је женско учешће у око 67% светског рада, а да зарађују тек 10% укупног светског дохотка, те да су за свој рад (исти колики и мушки) плаћене чак 23% мање, као и да је у њиховом власништву само 1% светског иметка, исувише су забрињавајући. У свету постоји укупно 2,7 милијарди жена које су законски спречене да имају исте изборе послова као и мушкарци. У неку руку се може рећи да је пут до потпуне родне равноправности у пословном свету и даље дугачак и непрегледан. Ово је и један од водећих европских трендова о ком се све више говори последњих година.

Услед бројних обавеза и друштвених улога које имају, многе жене одустају од својих идеја и не желе да се самостално окушају у предузетничким водама. Поред тога, постоје и бројни други фактори који утичу на женско предузетништво, као што су: утицај националног богатства, социјалног статуса и перцепције, институционални фактори, традиционално подређен живот породици, економска и имовинска неједнакост, старост, радни статус, образовање и приходи домаћинства.

Жене предузетнице најчешће покрећу бизнисе из сектора услужне делатности микро величине (са мање од 10 запослених) или малим компанијама са ниским нивоом профита. Најзаступљеније гране женског предузетништва су у области традиционалних занимања попут: књиговодствених агенција, продавница гардеробе, фризерских и козметичких салона, производња хране, апотека, школа страних језика и др., али и оних приватних пословања у сфери: маркетинга, ИТ сектора, области комуникација и односа са јавношћу, банкарства, здравства.

Као један од највећих проблема да покрену сопствени посао, жене наводе недоступност извора финансирања. Најчешће жене нису власнице некретнина нити земљишних поседа, због чега нису у могућности да подигну кредит како би инвестирале и унапредиле пословање и постале конкурентније на тржишту.

На територији Републике Србије, од укупног броја предузетничких радњи, трећина су жене власнице фирми. Сличан однос је и на територији општине Нова Варош у којој послује 285 жена предузетница, или 29% од укупног броја предузетника. Структура делатности је таква да највећи број њих чине радње у области трговине, затим занатске радње – производња предмета од вуне, штрикање, затим фризерски и козметички салони, угоститељство, рачуноводствени и књиговодствени послови, стоматологија...

Стари занати

Министарство привреде сертификаује предузетнике и удружења у области

традиционалних заната, старих и уметничких заната и послова домаће радиности.

Неке од делатности које се, у складу са прописима, сматрају старим и уметничким занатима су грнчарска, казанџијска, јорганџијска, сапунџијска, сликање на текстилу, производи од вуне и слично. Трошкови сертификације у поступку сертификације односе се на плаћање две републичке административне таксе, у укупном износу од 5.670,00 динара (520,00+5.150,00) за физичко лице, док правно лице које поднесе уредан и потпун захтев плаћа две републичке административне таксе у укупном износу од 10.840,00 динара (520,00+10.320,00).

Министарство води Евиденцију (Регистар) сертификованих старих и уметничких заната и послова домаће радиности, као електронску, јединствену, централну јавну базу података о издатим сертификатима, која се редовно ажурира и која је бесплатно доступна свим заинтересованим субјектима.

Пар година уназад, Министарство привреде спроводи Програм подршке развоју старих и уметничких заната и послова домаће радиности доделом бесповратних средстава носиоцима сертификата.

V ПРОГРАМСКЕ МЕРЕ

Кључни део програма су програмске мере, које се концепцијски могу поделити два кључна типа подршке привредним активностима на територији општине Нова Варош:

ПОДСТИЦАЊЕ ЗАПОШЉАВАЊА ПОДСТИЦАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ

Програм локалног економског развоја се у целости спроводи као помоћ мале вредности односно *de minimis* помоћ

ПОДСТИЦАЊЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Ова мера се реализује кроз:

- **Програм стручне праксе**
- **Субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих**

- **Субвенција за samozapoшљавање**
- **Програм јавних радова**

Ова програмска мера се реализује се у сарадњи са Националном службом за запошљавање и усвајањем Програма запошљавања за период од три године. Програм запошљавања општине Нова Варош представља основни инструмент спровођења мера активне политике запошљавања, док се Одлуком о реализацији мера Програма запошљавања у току године дефинишу циљеви и приоритети политике запошљавања и утврђују активности који ће се реализовати у току године, а све у циљу достизања постављених циљева, унапређења запошљавања и смањења незапослености.

Ове мере се спроводе у сарадњи са Националном службом за запошљавање, а кључни елементи програма укључују:

Програм стручне праксе

Овај програм има за циљ стручно оспособљавање незапослених лица која немају радно искуство у својој струци. Кључни аспект програма је омогућавање младим, са најмање средњим образовањем да се припреме за самосталан рад у својој области, без заснивања радног односа. Програм се спроводи код приватних послодаваца, док се до 30% планираних учесника може ангажовати у јавном сектору, посебно у областима као што су здравство, образовање, социјална заштита, локална самоуправа и правосуђе. Овај програм има за циљ да пружи младима практично искуство како би постали конкурентнији на тржишту рада.

Субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих

Ова мера је намењена послодавцима, првенствено малим и средњим предузећима, који запошљавају особе из категорија теже запошљивих. Послодавци могу добити једнократну субвенцију за сваку запослену особу из ових категорија, која укључује младе до 30 година, старије од 50 година, вишкове запослених, Роме, дугорочно незапослене, особе са инвалидитетом, радно способне кориснике социјалне помоћи, као и младе у домском смештају, хранитељским породицама или жртве породичног насиља. Ова субвенција подстиче социјалну инклузију и смањење незапослености међу најрањивијим групама.

Субвенција за samozapošljavanje

Субвенције за samozapošljavanje пружају финансијску подршку незапосленим лицима која желе да започну сопствени бизнис. Ова мера укључује доделу средстава у једнократном износу за оснивање занатске радње, задруге, предузетничке фирме или привредног друштва, где оснивач мора засновати радни однос. Предност при додели ових субвенција имају особе са инвалидитетом, млади до 30 година, вишкови запослених, Роми и жене. Циљ ове мере је подстицање предузетништва и самосталности код оних који се суочавају са изазовима на тржишту рада.

Програм јавних радова

Програм јавних радова има за циљ радно ангажовање незапослених лица и ОСИ лица, нарочито оних у стању социјалне потребе и теже запошљивих категорија. Кроз овај програм, лица добијају привремени посао који може бити везан за друштвено корисне пројекте у заједници, као што су одржавање инфраструктуре, уређење јавних простора или други облици јавних услуга. Програм јавних радова не само да доприноси запошљавању, већ и побољшава квалитет живота у заједници.

Закључак: Све ове мере су део шире стратегије за смањење незапослености у општини Нова Варош. Успех ових мера се мери кроз побољшање запошљивости, подстицање предузетништва и друштвено одговорно ангажовање незапослених лица, нарочито оних из осетљивих категорија.

ПОДСТИЦАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ

Мере и активности за подстицање конкурентности

Локална самоуправа препознала је потребе привреде и у складу са тим у оквиру ове подршке могуће је суфинансирати трошкове повезане са следећим активностима:

Приступ краткорочним финансијама за ММСПП

Циљ ове мере је пружање подршке малим, микро, и средњим предузећима и предузетницима (ММСПП) у осигуравању стабилности пословања кроз субвенционисање камата на краткорочне кредите за набавку репроматеријала и побољшање ликвидности. Ова мера је усмерена на пружање финансијске подршке микро, малим и средњим предузећима и предузетницима (ММСПП) кроз субвенционисање каматних стопа на краткорочне кредите са роком отплате до 12 месеци.

Средства намењена субвенционисању камата омогућавају предузећима да се лакше

носе са трошковима обртних средстава, што је кључно за њихов раст и развој.

Право на субвенцију имају привредни субјекти који се квалификују као микро, мала и средња предузећа и предузетници, према законској регулативи, и која имају седиште на територији општине Нова Варош. Краткорочни кредити могу се користити за финансирање набавка опреме и обртних средстава, са посебним акцентом на набавку репроматеријала неопходног за текуће пословање и одржавање ликвидности.

Оправдани трошкови су трошкови месечних камата на кредите одобрене за набавку опреме, репроматеријала и други трошкови за које се може доказати да су у директној вези.

Предузећа могу конкурисати за ову субвенцију и у наредним фискалним годинама, али највише три узастопне године, под условом да испуњавају све услове дефинисане одлуком о реализацији програма локалног економског развоја.

Мера ће се спроводити избором најповољније понуде пословне банке у погледу ефективне каматне стопе. Општина и банка ће потписати споразум на основу кога ће привредни субјекти подносити захтева банци за доделу краткорочних кредита. Банка ће вршити проверу привредних субјеката и обавештавати општинску Комисију о додељеним кредитима. По одобаравању кредита, општина ће преносити банци износ камате за дати кредит.

Подршка интернационализацији ММСПП

Активности се односе на суфинансирање трошкова у покретање, развој и унапређење пословања у циљу подизања квалитета, продуктивности и конкурентности. Јединствени циљ оваког суфинансирања је да се у дужем периоду омогући и додатно запошљавање и раст производње и пружања услуга.

Један од главних изазова са којим се суочавају локална предузећа јесте излазак на међународно тржиште. Како би се тај процес олакшао, предвиђено је субвенционисање стицања међународних сертификата, који су често неопходни за улазак на страна тржишта.

Циљ ове мере је подстицање локалних привредних субјеката да усвоје међународне стандарде, што ће им омогућити приступ новим тржиштима и конкурентност на глобалном нивоу. Осим тога, овај подстицај охрабрује предузетнике да стандардизацију виде као дугорочно стратешко улагање, а не само као краткорочну обавезу. Такође, овом мером се подстичу ММСПП на освајање тржишта кроз усклађивање са међународним стандардима квалитета.

У оквиру ове мере спроводиће се подршка сертификацији старих заната предузетника и удружења. Оправдани трошак ове сертификације биће у износу такси за издавање сертификата, у 100% износу.

Ова мера се односи на све пројекте ММСПП усмерене на процес сертификације, који

укључује стицање сертификата као што су ISO стандарди, HACCP, CE ознака, органска производња, еколошки сертификати и други релевантни стандарди.

Ова мера подразумева суфинансирање до 50% оправданих трошкова везаних за процес сертификације.

Међутим, субвенција се не додељује аутоматски, већ пословни субјект мора доказати да је стицање сертификата нужно за излазак на инострано тржиште, односно за постизање веће конкурентности на тржишту.

Да би предузеће остварило право на ову субвенцију, мора поднети бизнис план који јасно показује вредност и исплативост овог улагања.

Оправдани трошкови: Консултантске услуге за припрему и усклађивање документације; накнаде за сертификационе куће и лабораторијске анализе; обуке запослених за примену стечених стандарда; набавка опреме и софтвера за контролу и праћење производних процеса; трошкови учешћа на обукама и консултацијама, административне таксе повезане са процесом сертификације и остали трошкови за које се може доказати да су у директној вези са процесом сертификације.

Промоција локалне привреде

Ова мера подразумева подршку локалној привреди (ММСПП, пословна удружења) за организовао учествовање, наступање и посету секторским сајмовима. Суфинансирањем ове врсте трошкова омогућава се да локална привреде оствари додатне контакте како са добављачима тако и са потенцијалним купцима на новим тржиштима. Поред тога, суфинансирање ових трошкова је неопходно и због тога што су трошкови ове врсте врло високи због чега локални привредници нису у стању да их сами у потпуности финансирају.

Трошкови који се могу суфинансирати су трошкови који се односе на учествовање на сајмовима и изложбама или трошкови везани за посете сајмовима и изложбама како у земљи тако и у иностранству. Трошкови учествовања на сајмовима и изложбама подразумевају трошкове постављања и изнајмљивања штанда и вођење штанда. Трошкови посете сајмовима и изложбама подразумевају трошкове организовања путовања и то суфинансирање трошкова пута и хотела највише за две особе из истог привредног субјекта. Ова мера ће се спроводити путем јавног позива, до утршка средстава.

Подршка мањим улагањима

Препознајући да, углавном мали (микро, предузетници) и средњи привредни субјекти, немају могућности да одговоре на захтев инвестиционог улагања које резултира новим запошљавањем али и препознајући потребу да се омогући привредним субјектима куповина и набавка опреме мање вредности, ова активност се односи на суфинансирање трошкова повезаних са активностима мањих улагања.

Трошкови за које је могуће суфинансирање су трошкови: набавке алата, машина, постројења, опреме, различитих инструмената (контролних и мерних); куповине, изградње, доградње, набавке рачунарске опреме и пратећих програма. Опрема мора бити нова и набављена од званичног произвођа, дистрибутера или продавца.

Подршка омладинском и женском предузетништву

Подршка омладинском и женском предузетништву је кључна за оснаживање ове две категорије предузетника, које се често суочавају са већим препрекама при покретању и вођењу сопственог посла.

Циљ ове мере је пружање финансијске помоћи младима старости до 35 година и женама који желе да покрену или унапреде своје пословне подухвате, односно јачање економске активности младих и жена кроз подршку покретању и развоју предузетничких иницијатива. Додела средстава је усмерена на смањење баријера са којима се сусрећу ове групе, као што су ограничен приступ финансијским ресурсима, недостатак мрежа подршке и често ограничени пословни контакти. Овај подстицај омогућава женама и младима да оснаже своје позиције на тржишту рада, повећају економску самосталност и доприносе укупном развоју локалне привреде.

Пројекти омладинског и женског предузетништва морају показати да ће подршка локалне самоуправе омогућити дугорочан развој предузетничких иницијатива и допринети локалном економском развоју.

Оправдани трошкови су трошкови: за покретање (набавка опреме, алата или репроматеријала); обука из области предузетничких вештина и управљања пословањем; менторства и консултација; организација догађаја за умрежавање са инвеститорима и купцима; развој дигиталних алата за подршку предузетницима; промоција програма и привлачење апликаната; награде за иновативне пројекте младих и жена.

Мера има стратешку улогу у смањењу незапослености и охрабривању предузетничког духа међу женама и младима у општини Нова Варош.

Подршка програмима пословних удружења

Општина Нова Варош ће суфинансирати трошкове реализације пројеката пословних удружења из ММСПП сектора. Мера ће се спроводити путем јавног конкурса за удружења и на основу критеријума које Комисија усклади са Правилником о додели средстава удружењима.

Напомена: Општина Нова Варош задржава право да у односу на могућности буџета, односно на могућност расподеле субвенција, определи коначни процентуални износ субвенција који се одређује за сваку годину посебно, а не сме прећи износ од 23.000.000 динара по кориснику у току три узастопне фискалне године.

V ПРОЦЕС ДОДЕЛЕ СРЕДСТАВА И КРИТЕРИЈУМИ

Сва средства се додељују на основу јасно дефинисаних критеријума, путем конкурса за сваку меру посебно. Јавне позиве расписује Општинско Веће а спроводи општинска Комисија за доделу средстава.

Додела средстава

Сва средства се додељују по унапред утврђеним критеријумима, на основу јавних позива за спровођење мера. Комисију за доделу средстава за спровођење мера подршке Програма локалног економског развоја за текућу буџетску годину именује председник општине. Задатак Комисије је да припреми и спроведе јавне позиве и дефинише критеријуме у складу са Програмом и позитивном праксом. Општинско Веће доноси одлуку о расписивању јавних позива.

Анализу пристиглих захтева спроводи локална самоуправа, преко Комисије за доделу средстава за спровођење мера подршке Програма локалног економског развоја за текућу буџетску годину, а у случају комплекснијег захтева, анализу ће вршити консултантска кућа или институција која има адекватне референце у овој области (РРА „Златибор“). Комисија за доделу средстава на основу претходно утврђених критеријума, прегледа документацију и испуњеност услова, доноси предлог Општинском већу општине Нова Варош, на одлучивање о додели средстава.

Заинтересовани пословни субјект уз конкурсну документацију, обавезно доставља бизнис план у коме се морају јасно видети: број нових радних места, просечни лични доходак, вредност укупне инвестиције, фазе реализације бизнис плана и оквирна вредност извозних активности уколико постоје, као и други елементи неопходни за сагледавање исплативости инвестиције и резултата давања субвенције, или другачије, у складу са условима јавних позива.

Пословни субјект који конкурише за средства из неке од горе предложених мера,

може у једној календарској години конкурисати за доделу средстава за само једну од предложених мера. Дакле, истом пословном субјекту не могу бити више пута додељена средства у току једне календарске године. Средства за реализацију програма локалног економског развоја (у даљем тексту: средства) обезбеђују се у буџету општине Нова Варош.

Средства се могу користити за финансирање пројеката којима се подстиче конкурентност у производном сектору и сектору услуга које могу бити предмет међународне трговине у складу са законом и другим позитивним прописима. Средства се сматрају додељеним у тренутку када учесник на тржишту стекне законско право на примање *de minimis* помоћи и то независно од датума исплате.

Средства се не могу доделити привредним субјектима који су у тешкоћама. Приликом процене да ли је привредни субјект у тешкоћама узмеће се у обзир дефиниција из Уредбе о условима и критеријумима усклађености државне помоћи за санацију и реструктурирање учесника на тржишту у тешкоћама („Службени гласник РС“, број 62/21).

Ограничења за субјекте који су престали са делатношћу:

Средства се не могу доделити субјектима који су престали са обављањем исте или сличне делатности у Републици Србији у периоду од две године пре подношења захтева за државну помоћ. Такође, субјекти који планирају да престану са делатношћу у року од две године након завршетка инвестиције, такође не могу добити средства. Средства се не могу доделити привредним субјектима у пасивном статусу.

Неиспуњене обавезе према општини или држави:

Привредни субјекти који нису испунили претходне уговорне обавезе према општини, или нису уредно платили порезе и друге обавезе према локалном или републичком буџету, немају право на доделу средстава.

Изузеци и додатна ограничења:

- Програм не пружа подршку субјектима који се баве делатностима у сектору транспорта, као ни онима који су у процесу враћања државне помоћи према Закону о контроли државне помоћи.
- Субјекти у којима држава или аутономна покрајина имају власнички удео такође су изузети из програма.
- Не могу учествовати субјекти којима је у последње две године изречена правоснажна мера забране обављања делатности. Ако предузеће послује краће од две године, мора доказати да у том периоду није било забрањено обављање делатности.
- Средства се не могу користити за рефундирање трошкова у оквиру активности које

су биле започете или завршене пре подношења захтева.

- Средства по овом Програму се **не могу** користити у сврху обављања следећих делатности разврстаних према Уредби о класификацији делатности („Службени гласник РС”, број 54/10):
 1. Сектор А Пољопривреда, шумарство и рибарство;
 2. Сектор Б Рударство;
 3. У оквиру сектора Ц Прерађивачка индустрија, грана 12.0 производња дуванских производа, област 19 Производња кокса и деривата нафте, Група 20.51 Производња експлозива, грана 20.60 Производња вештачких влакана, група 24.10. Производња сировог гвожђа, челика и феролегура, група 24.46 Производња нуклеарног горива, група 25.40 Производња оружја и муниције, група 30.40. Производња борбених војних возила;
 4. Сектор Д Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација;
 5. Сектор Е Снабдевање водом; Управљање отпадним водама, контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности;
 6. Сектор Ф Грађевинарство, осим грана 43.3 Завршни грађевинско-занатски радови;
 7. Сектор Г Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала, осим гране 45.2 Одржавање и поправка моторних возила
 8. Сектор Х Саобраћај и складиштење;
 9. У оквиру Сектора Ј Информисање и комуникације, група 62.02 Консултантске делатности у области информационе технологије;
 10. Сектор К Финансијске делатности и делатност осигурања;
 11. Сектор Л Пословање некретнинама;
 12. У оквиру Сектора М Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, грана 69.1 правни послови, област 70 Управљачке делатности; саветовање у вези са управљањем, област 73 Рекламирање и истраживање тржишта, група 74.90 Остале стручне, научне и техничке делатности;
 13. Сектор Н Административне и помоћне услужне делатности, осим гране 77.21 Изнајмљивање и лизинг опреме за рекреацију и спорт, области 79 Делатност путничких агенција, тур-оператора, услуге резервације и пратеће активности, области 81 Услуге одржавања објеката и околине и области 82 Канцеларијско-административне и друге помоћне пословне делатности;
 14. У оквиру Сектора П Образовање грана 85.53 Делатност школа за возаче;
 15. У оквиру Сектора Р Уметност; Забава и рекреација, област 92 Коцкање и клађење;
 16. Сектор С Остале услужне делатности, осим области 95 Поправка рачунара и предмета за личну употребу и употребу у домаћинству и области 96 Остале личне услужне делатности;
 17. Сектор Т Делатност домаћинства као послодавца; Делатност домаћинства која производе робу и услуге за сопствене потребе;
 18. организовање игара на срећу, лутрија и сличних делатности;
 19. производња и промет било ког производа или активности, које се, према домаћим прописима или међународним конвенцијама и споразумима, сматрају забрањеним;

Изузетно, средствима Програма се може финансирати трговинска делатност, која у себи има одређени степен обраде.

Средства по овом програму не могу се користити ни за пројекте привредних субјеката из осталих сектора, ако не доприносе остваривању циљева програма.

Мере у програму нису гарантоване:

- Иако су неке мере наведене у програму, средства не морају бити планирана/додељена за сваку меру.
- Општина може одлучити да реализује само оне мере које одговарају тренутним потребама и приоритетима, нарочито у случају вишегодишњих програма.
- Висина средстава зависи од годишњег буџета општине Нова Варош.

VI ИЗБОР ПРОЈЕКТА/КОРИСНИКА МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА И ИЗВЕШТАВАЊА

Општина Нова Варош ће сваке године Одлуком о буџету општине одређивати износе средстава за реализацију мера Програма, а на основу њега и у односу на годишње приоритете и расположивост средстава расписаће се јавни позиви/конкурси за доделу средстава.

Јавни позив/конкурс расписује надлежна Комисија, који ће се објавити на званичној веб страници општине и огласним таблама Општинске управе. Комисија је дужна да обавести медије о расписивању јавних позива.

У зависности за које активности ће се расписивати јавни позив/конкурс, потребна документација ће се детаљно дефинисати у самом позиву. Општинско Веће доноси одлуку о расписивању и условима и критеријумима јавног позива, на предлог Комисије. Програм дефинише следећу обавезну документацију у јавним позивима:

- Изјава о истинитости пријављених података,
- Пријавни образац – електронски попуњен,
- Пословни/бизнис план,
- Потврда о регистрацији правног лица,
- Изјава о претходно добијеној државној помоћи

- Изјава о претходно добијеној помоћи мале вредности у текућој фискалној години и у претходне две фискалне годинеИзјава подносиоца пријаве за доделу подстицајних средстава о испуњености услова.
- Доказ о измиреним обавезама према републичком и општинском буџету.

Избор пројекта зависи од оцене достављеног пословног плана и описа који корисник представи а који мора да докаже предности које ће локална самоуправа остварити у погледу пореза и осталих накнада које је привредни субјект у обавези да плати.

Дакле избор пројекта/корисника зависи од анализе прихода и расхода, обима производње/услуге, поврата инвестиције и одрживости инвестиције, односно од приказане економско-финансијске анализе у пословном плану предузећа, посебно уколико се оцењује додела јавних средстава за реализацију инвестиционог улагања.

Председник општине формира Комисију која ће, у складу са расположивим средствима у буџету дефинисати услове и критеријуме јавних позива, извршити оцену и избор пројекта/корисника и дати предлог за доделу средстава корисницима Општинском Већу. Критеријуми и начин одабира дефинишу се критеријумима о оцењивању пристиглих захтева који предлаже Комисија а доноси Општинско веће у оквиру јавног позива.

На основу предлога добијеног од Комисије, Општинско Веће доноси акт о додели средстава на основу ког председник општине закључује уговор са корисником. Уговор о додели средстава обавезно мора да садржи констатацију о достављеној документацији, обавезе корисника, обавезе локалне самоуправе, износ средстава који се додељује, основе пројекта за који се средства додељују и др. Изузетак је спровођење мере субвенционисања каматна на кредитите.

Мониторинг над реализацијом пројекта за који су одобрена средства врши Одељење за привреду и локални економски развој. Одељење за ЛЕР обавезује се да достави извештај Општинском Већу о утрошку средстава по мерама ПЛЕРа за буџетску годину, најкасније до марта текуће године за претходну буџетску годину.

Одељење за локални економски развој је дужно да врши мониторинг над реализацијом пројеката финансираних кроз *de minimis* помоћ. Мониторинг обухвата контролу трошења јавних средстава и надзор над тим да ли корисници помоћи средства користе у предвиђеном износу и за намену за коју су додељена, као и проверу да ли су корисници испунили обавезе које су биле услов за доделу помоћи. Одељење је обавезно да обезбеди редовно извештавање, евиденцију и чување документације у складу са прописима о контроли државне помоћи.

Одељење за ЛЕР се обавезује да доставља Комисији за контролу државне помоћи

податке о додељеној de minimis помоћи ради вођења регистра, да води евиденцију по појединачним корисницима, као и да чува податке и документацију о додељеној de minimis помоћи у трајању од десет година од дана њене доделе.

VII ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КОРАЦИ У ПРИПРЕМИ, СПРОВОЂЕЊУ И ПРАЋЕЊУ ПРОГРАМА ЛОКАЛНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

Поступак за реализацију Програма ЛЕР-а:

- Усвајање Одлуке о буџету општине са планираним средствима у оквиру буџетског Програма локалног економског развоја - Предлог буџета Програма даје Одељење за привреду и ЛЕР у складу са буџетским календаром. Предлог садржи расподелу којом се одређују које мере из програма ће се реализовати у току наредне буџетске године;
- Доношење акта о образовању Комисије за доделу средстава – председник Општине;
- Закључак Општинског Већа о расписивању јавног позива за избор пројекта/програма корисника подстицајних средстава којим се остварује подршка привреди на територији општине Нова Варош у оквиру Програма, на предлог Комисије;
- Оглашавање јавног позива за подношење предлога пројеката/програма за доделу подстицајних средстава за подршку привреди на територије општине Нова Варош;
- Утврђивање предлога листе, вредновање и рангирање пројеката (збирна листа вредновања (оцене) квалитета пројеката, прелиминарна листа вредновања и рангирања пројеката са предлогом новчаних средстава, коначна листа вредновања и рангирања пројеката);
- Закључак о давању сагласности на закључење Уговора о додели подстицајних средстава за подршку привреди;
- Потписивање уговора;
- Прикупљање и контрола извештаја и правдање добијених средстава
- Испуњавање обавеза према Комисији за контролу државне помоћи

VIII ЗАКЉУЧАК

Програм Локалног економског развоја, први је овакав програмски документ општине Нова Варош. Доношење програма јесте најјачи доказ одлучности да се кроз подстицаје и на друге начине подржи локална привреда, али и правне сигурности за сваког доносиоца одлуке и инвеститора који остварује своја права на подстицаје.

Доношењем и реализацијом Програма јасно се уочава опредељење општине Нова Варош да усмери привредна кретања у позитивном смеру и да развије већу отпорност привреде општине на сва негативна економска кретања.

Реализацијом програмских мера креираће се повољно окружење за развој пословног сектора у општини Нова Варош, подићи ће се ниво запослености, унапредиће се капацитети привредних субјеката, али и укупан раст пословања истих.

Општина је имала за циљ да доношењем овог Програма развије позитивне механизме доделе и контроле трошења подстицајних средстава, да материју у што већој мери разради, а све у складу са позитивном праксом и позитивним законским решењима, која тек настају и на нивоу Републике Србије.

Мрежу локалне пословне подршке у Новој Вароши поред Одељења за привреду и локални економски развој чине и Регионална развојна агенција „Златибор“ Привредна комора Србије – регионална комора у Ужицу, развојни центри и одбори при РРА „Златибор“ и удружења.

IX ОБЈАВЉИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм Локалног економског развоја општине Нова Варош за период 2026-2028. година објавити у „Службеном листу општине Нова Варош“.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ

Број _____ 2026. године

**ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ
НОВА ВАРОШ**

.....